

DĖL SITUACIJOS VADOVYBĖS APSAUGOS DEPARTAMENTE

Pastaruoju metu susiklostė itin įtempta situacija Vadovybės apsaugos departamente. Dėl administracijos negebėjimo valdyti situaciją ir dirbtinio įtampos kėlimo, pareigūnai patiria papildomą, nereikalingą stresą, dėl to kyla neigiamos pasekmės, žeminamas institucijos vardas, griauinama pareigūnų reputacija, likimai. Pateikiame glaustą apžvalgą apie situaciją, dėl kurios reiškiamo susirūpinimą ir prašome imtis skubių veiksmų padėčiai normalizuoti.

Dėl pareigūnų daromų pažeidimų ne tarnybos metu

Pastaruoju metu į viešumą iškilo mažiausiai porą atveju, kai Vadovybės apsaugos departamento pareigūnai per trumpą laiką pateko į incidentus su policija. Lapkričio 30 d. apie 23 val. 5 min. Švenčionių r., Švenčionėliuose, dėl viešosios tvarkos pažeidimo sulaikytas neblaivus (2,20 prom. alkoholio) Vadovybės apsaugos departamento prie VRM specialistas, kuris išblaivinimui atvesdintas į Vilniaus apskr. VPK Švenčionių r. PK laikino sulaikymo patalpą. Gruodžio 15 d., vėlai vakare, Vilniuje buvo sulaikytas girtas Vadovybės apsaugos departamento pareigūnas vyriausiasis asmens sargybinis, kuris apspardė stovėjusį automobilį, o tramdomas trenkė Šalčininkų rajono policijos komisariato viršininkui į veidą. Šie incidentai susiję su nesaikingu alkoholio vartojimu. Vadovybės apsaugos departamento pareigūnų teigimu, padidėjęs alkoholio vartojimas ir incidentai viešumoje yra susiję su pasikeitusiu ir neadekvačiu vadovybės elgesiu su pavaldžiais pareigūnais. Neturime tiesioginių to įrodymų, tačiau manome, kad taip padažnėję incidentai, kurių jau kurį laiką viešumoje nebuvo, rodo, kad situaciją pasiekė kritinę ribą ir reikalauja didesnio nei įprastai dėmesio.

Dėl pareigūnų bylinėjimosi su Vadovybės apsaugos departamentu

Šiuo metu pareigūnai aktyviai bylinėjasi su Vadovybės apsaugos departamentu dėl įvairių tarnybinių sąlygų. Bylos yra skirtingose stadijose (kai kuriose jau yra įsiteisėję sprendimai), čia galime išskirti kelias grupes ginčų: ginčai dėl individualių situacijų: pavyzdžiui pareigūnė kreipėsi į teismą dėl pavėluotai išmokėtų atostoginių. Pabrėžtina, kad pareigūnė bandė susikalbėti ir žodžiu rasti abiem pusėms priimtina sprendimą iki teismo ginčo, tačiau administracija nesugebėjo pripažinti savo klaidų ir pareigūnei teko kreiptis į teismą (2016-01-28 priimtas sprendimas įsiteisėjo).

Kita ginčų grupė susijusi su pareigūnų darbo laiku, jo apskaitymu. Vadovybės apsaugos departamente ilgą laiką buvo taikoma ydinga praktika, kai pertraukiamai funkcijas vykdantys pareigūnai be įstatyminio pagrindo buvo verčiami dirbti po 48 val. per savaitę, jų tarnyba buvo organizuojama nenuosekliai (nedirbama/nebudima naktį), pamainų trukmė skirtinga. Tokia situacija susiklostė keliuose padaliniuose – Sprogmenų paieškos skyriuje ir Išankstinės apsaugos skyriuje, kurie vykdė tam tikras preventyvias apsaugos funkcijas. Dar 2015 m. buvo išspręstas pirmas ginčas, kuriuo pareigūnas (ne profesinės sąjungos narys) įrodė, kad jo tarnybos laikas buvo skaičiuojamas netinkamai, o vėliau ir prisiteisė neišmokėtą darbo užmokesčio dalį. Vilniaus apskrities ikiteisminio tyrimo įstaigų profesinė sąjunga, Nacionalinis pareigūnų

profesinių sąjungų susivienijimas 2015 m. pabaigoje inicijavo susirašinėjimą ir susitikimus su VAD administracija, taip pat ir VRM vadovybe ir VAD administracija, kad situacija būtų sureguliuota neteisminiu keliu. Deja, dėl VAD administracijos užsispyrimo taikaus susitarimo pasiekti nepavyko, todėl šiuo metu net keliolika pareigūnų bylinėjasi dėl darbo laiko apskaitos ir neišmokėtos darbo užmokesčio dalies priteisimo. Šie ginčai prisideda prie situacijos aštravimo, o bent kol kas šiuos ginčus Vadovybės apsaugos departamento administracija pralaimi, ir, pareigūnų manymu, po neigiamų žinių iš teismo, savotiškai „išsilieja“ ant pavaldžių pareigūnų.

Dėl pareigūnų vertinimų ir ciniško piktnaudžiavimo įgaliojimais

2016 m. spalio mėnesį vyko neeilinis Vadovybės apsaugos departamento pareigūnų vertinimas. Pareigūnai buvo vertinami pradėdant nuo vadovaujančių asmenų ir tik po to buvo vertinami eiliniai pareigūnai, siekiant padidinti pareigūnų darbo užmokestį. Deja, šį procesą Vadovybės apsaugos departamento administracija sugebėjo panaudoti „prieš neįtinkančius pareigūnus“. Mažiausiai du pareigūnai, kurie bylinėjasi (bylinėjosi) su Vadovybės apsaugos departamentu buvo įvertinti „gerai“ ir jų teisinė padėtis nepasikeitė, o visi kiti vertinime dalyvavę pareigūnai buvo įvertinti „labai gerai“. Didžiausią susirūpinimą kelia tai, kad Vadovybės apsaugos departamento administracija valdinius įgalinimus ne pagal paskirtį naudojo ciniškai ir atvirai – aptariant pareigūnų neeilinį vertinimą 2016-10-27 vykusio posėdžio metu, pareigūnai buvo kalbinami ne apie jų tarnybos vykdymą, o apie skundus, kuriuos jie padavė teismui dėl jų teisių pažeidimo, jų buvo klausama ar toks elgesys laikytinas lojaliu ir panašiai. Panašu, kad Vadovybės apsaugos administracija yra užsižaidusi savo įgalinimais, jaučiasi nebaudžiami ir leidžia sau daugiau nei numato įstatymas. Manome, jog šie administracijos, o konkrečiai – 2016-10-27 vertinimo komisijos posėdyje dalyvavusių asmenų ir vertinusių pareigūnų, veiksmai turi būti ištirti ir įvertinti – ar pareigūnai laikėsi Vidaus tarnybos statuto reikalavimų, pagrindinių teisės ir etikos principų. Dėl šių administracijos veiksmų galėjo būti padaryta didelė žala Vadovybės apsaugos departamento psichologiniam mikroklimatui, pakirstas pasitikėjimas vidaus tarnybos karjeros sistema. Vertinimo komisijos narių veiksmai turi būti ištirti ir įvertinti tiek tarnybinės atsakomybės, tiek veiklos vertinimo (kasmetinio vertinimo) būdu.

Dėl Vadovybės apsaugos departamente taikomos tarnybinės atsakomybės ypatumų

Šiuo metu vyksta ginčas tarp Vadovybės apsaugos departamento ir Vilniaus apskrities ikiteisminio tyrimo įstaigų profesinės sąjungos dėl profesinės sąjungos nesutikimo. Profesinė sąjunga nesutiko, kad profesinės sąjungos skyriaus Vadovybės apsaugos departamente pirmininkei būtų nubausta tarnybine nuobauda. Dėl pastarosios veiksmų (to paties epizodo) jau buvo atlikti trys tarnybiniai patikrinimai. Pirmą kartą dėl tarnybinės nuobaudos už tariamus tarnybinius nusizengimus, padarytus 2016-05-28 pirmininkei buvo siūloma skirti tarnybinę nuobaudą ir profesinė sąjunga nesutiko su tokiu siūlymu. Vadovybės apsaugos departamente surašius 2016-07-07 Išvadą buvo kreiptasi į Vilniaus apskrities ikiteisminio tyrimo įstaigų profesinę sąjungą ir paprašyta duoti sutikimą. Profesinė sąjunga 2016-07-21 nesutiko, kad būtų

skiriama tarnybinė nuobauda. Šis nesutikimas yra nenuginčytas, galiojantis, Vadovybės apsaugos departamentas iš Vilniaus apygardos administracinio teismo atsiėmė skundą ir nesutikimas liko galioti (adm. byla Nr. eI-8600-643/2016).

Vėliau Vadovybės apsaugos departamento tyrimas pripažintas neobjektyviu pačios Vidaus reikalų ministerijos: Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus (toliau – KPVTS) 2016-08-09 išvadoje „Dėl Vadovybės apsaugos departamento prie VRM atlikto tarnybinio patikrinimo išvados teisėtumo ir pagrįstumo įvertinimo“ konstatuota, kad pažeidimai nustatyti netinkamai, pirmininkės veiksmai įvertinti subjektyviai, nepagrindžiant kaltės įrodymais.

Vadovybės apsaugos departamentas surašė naują 2016-10-11 išvadą Nr. TPI-28, kurioje dėl pareigūnės veiksmų nusprendė iš esmės tą patį, tiesiog pasiūlė tarnybinę atsakomybę traukti daugiau asmenų. Ši nuobauda nepagrįsta dėl įvairių aplinkybių – pavyzdžiui pareigūnė kaltinama jog neva paliko postą, nors ji buvo toje pačioje patalpoje, kurioje yra „postas“ arba metalo detektoriaus varteliai ir rentgeno aparatas. Šiuo metu ginčas dėl nesutikimo dar yra nagrinėjamas Vilniaus apygardos administraciniame teisme, tačiau manome, jog tikrintojo veiksmus ir administracijos sprendimą galėtų ir turėtų įvertinti Vidaus reikalų ministerija, o išsamesnius argumentus pateiktume, jei būtų nuspręsta nagrinėti šį atvejį.

Didesnį susirūpinimą kelia ne tai, kad pareigūnę siekiama nubausti, o tai, kad tarnybinė atsakomybė yra taikoma selektyviai, piktnaudžiaujant tarnybiniais įgaliojimais. Vadovybės apsaugos departamente surašius 2016-10-11 išvadą Nr. TPI-28, buvo pasiūlyta bausti 3 pareigūnus (tarp jų ir minėtą pareigūnę), o vieną pareigūną pripažinti baustinu (nuobauda neskirta, nes jis išėjo iš tarnybos). Mūsų duomenimis, tarnybinė nuobauda buvo paskirta tik minėtai pareigūnei – t.y. kitiems pareigūnams, kuriuos siūlyta bausti, nebuvo nubausti – jiems nebuvo paskirtos tarnybinės nuobaudos arba galiojo mažiau nei mėnesį. Kadangi vienas pareigūnas 2016-10-27 per pareigūnų neeilinį vertinimą buvo įvertintas „labai gerai“. Šią informaciją dar reikia patikrinti, tačiau jei ji pasitvirtintų, tai rodytų akivaizdų piktnaudžiavimą tarnyba ir Vidaus reikalų ministerijos apgaulinėjimą, nes patikrinimo išvada buvo pateikta ir Vidaus reikalų ministerijai. Manome, jog pasitvirtinus šiems įtarimams, administracijos veiksmai turėtų būti įvertinti tiek tarnybinės atsakomybės tiek tarnybinės veiklos vertinimo būdu.

Dėl Vadovybės apsaugos departamento administracijos veiksmų prieš profesinę sąjungą

Vadovybės apsaugos departamento administracija, jos atstovai atvirai oponuoja Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo siūlymams (pavyzdžiui siūlymui dėl naujo, 2016-07-01 įsigaliojusio, Vidaus tarnybos statuto 37 str. numatytas darbo laiko reguliavimo, pagal kurį pareigūnų darbo laiko norma turi būti 40 val. per savaitę vietoj 48 val.), išsiskyrė nuomonės ir dėl profesinės sąjungos atstovų dalyvavimo karjeros procesuose, dėl skaidrumo vykdant vidaus administravimą. Sveiko socialinio dialogo metu gali pasitaikyti situacijų, kai darbdavio ir darbuotojų atstovų pozicijos išsiskiria, tačiau toks nuomonių skirtumas

turėtų būti grindžiamas aiškiai išsakytais argumentais ir siekiais, kurie neprieštarauja teisinei logikai ir viešajam interesui.

Dėl aktyvios Vilniaus apskrities ikiteisminio tyrimo įstaigų profesinės sąjungos veiklos Vadovybės apsaugos departamento atstovai yra išsakę nusiskundimų – esą jie jaučiasi suvaržyti ir negali sistemingai planuoti tarnybos, profesinės sąjungos esą jiems trukdo veikti. Šie priekaištai įgavo rašytinę išraišką 2016 m. balandžio mėn. (po to, kai profesinės sąjungos nariai grupiniu skundu kreipėsi į teismą) – 2016 m. balandžio 20 d. iš Vadovybės apsaugos departamento direktoriaus pavaduotojo Paulius Nemiros tarnybinio pašto (paulius.nemira@vad.lt) buvo išplatintas naujos redakcijos Vadovybės apsaugos įstatymo projektas. Profesinės sąjungos žiniomis, šis įstatymo projektas buvo paruoštas Vadovybės apsaugos departamento administracijos ir būtent administracija buvo kai kurių skandalingų nuostatų iniciatorė. Šiame įstatymo projekte be kita ko, **siūloma uždrausti profesines sąjungas** Vadovybės apsaugos departamente (tarnyboje), taip pat uždrausti pareigūnams reikšti nuomonę įvairiais klausimais, kitaip riboti pareigūnų konstitucines teises.

Vėliau, šis įstatymo projektas buvo registruotas Lietuvos Respublikos Seime (Nr. XIIP-4556), jį pateikė Seimo narių grupė. Šio įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad įstatymo projektus parengė Vadovybės apsaugos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Įstatymo projekto Nr. XIIP-4556 aiškinamajame rašte nurodoma, kad: *„Esamas profesinių sąjungų veiklos reglamentavimas neigiamai veikia Departamento veiklą ir gali nepriimtinaai įtakoti priimamus sprendimus.*

Neigiama profesinių sąjungų įtaka pasireiškia (ar gali pasireikšti) per įtakos Departamento veiklai darymą (privalomas profesinės sąjungos narių dalyvavimas komisijos nario teisėmis atrankos komisijose priimančiose sprendimus dėl skyrimo į pareigas, derinimas su profesine sąjunga taikant tarnybinę atsakomybę, įtaka vykdant Departamento reorganizaciją ir užtikrinant operatyvius veiklos pokyčius).“

Kitaip tariant – Vadovybės apsaugos departamentas parengė įstatymo projektą, kuriuo siūloma šalinti esamo reglamentavimo trūkumus ir uždrausti profesinių sąjungų veiklą Vadovybės apsaugos departamente (Įstatymo projekto Nr. XIIP-4556 aiškinamojo rašto 4 p. 6 dalis).

Tai, kad ši pozicija nėra tik paprastas nuomonių skirtumas, patvirtina ir aktyvūs pareiškėjo administracijos veiksmai: liepos 7 d., buvęs vidaus reikalų ministras Saulius Skvernelis savo paskyroje paviėšino Vadovybės apsaugos departamento administracijos pareigūno Rimo Bagdono tarnybinio el. pašto siųsto laiško kopiją, kuriuo ragino rinkti pritariančiųjų naujam VAD įstatymui parašus – organizavo „palaikymo akciją“ pareiškėjo parengtam įstatymo projektui. Vadovybės apsaugos departamento pareigūnai buvo spaudžiami pasirašyti palaikymą jų teisių ribojimui, gąsdinant darbo sąlygų pabloginimu – vietoje darbo 24 val. pamainomis įvedant 12 val. darbines pamainas. Administracijos atstovas, kreipdamasis į pareigūnus laišku

nurodė, jog „Būkime vieningi kitaip priešas mus nugalės.“ Priešas nebuvo aiškiai įvardintas, bet iš konteksto galima suprasti, jog priešu laikomos profesinės sąjungos. S.Skvernelio įrašo ekrano kopija pridedama.

Tokie aktyvūs Vadovybės apsaugos departamento administracijos veiksmai rodo, jog pasinaudojant užimama vadovaujančia padėtimi yra mėginama uždrausti veikti profesinėms sąjungoms ir uždrausti kelti klausimus, susijusius su Vadovybės apsaugos departamento administracijos nekompetentingais sprendimais, kurie sukelia neigiamų materialinių pasekmių Vadovybės apsaugos departamentui.

Dėl pareigūnų tarnybos organizavimo

Pastatų apsaugos skyriuje nuolat keičiamas tarnybos organizavimas – tarnyba vykdoma mišriai, nustatytos skirtingos trukmės pamainos. Pareigūnai gali dirbti 24 val. arba 12 val., pamainomis. Tarnybos grafikas sudaromas nenuosekliai – t.y. dėl grafiko sudarymo ypatumu vieniems pareigūnams nustatoma daugiau pamainų po 24 val., kitiems pareigūnams subjektyviai skiriama daugiau dirbti po 12 val. Dėl tokių grafiko sudarymo ypatumų vieni pareigūnai dirba naktį, kiti pareigūnai, einantys tokias pačias pareigas nedirba naktį arba naktinio laiko dirba mažiau ir dėl to gauna mažesnę darbo užmokestį. Šią priemonę Vadovybės apsaugos departamentas naudoja kaip „drausminančią“ – t.y. jei pareigūnas kuo nors neįtinka administracijai, jo tarnybos grafikas koreguojamas taip, kad jis uždirbtų mažiau. Be to – skiriasi ir tarnybos intensyvumas, natūralu, kad naktį tarnybos pobūdis saugant pvz. Seimo rūmus yra kitoks, nei dirbant dieną ir tikrinant lankytojus, todėl faktiškai gaunasi, kad administracijai neįtikę pareigūnai dirba sudėtingesnę, intensyvesnę darbą ir už tai gauna mažesnę darbo užmokestį. Profesinė sąjunga siekė sureguliuoti šią situaciją derybų keliu, tačiau nepavyko sulaukti pozityvios reakcijos iš administracijos.

Įtarimą kelia ir kai kurie kiti Vadovybės apsaugos departamento Pastatų apsaugos skyriaus valdymo sprendimai – pareigūnai ilgą laiką dirbę viename saugomame objekte ir vienoje pamainoje staiga be papildomų paaiškinimų buvo perkelti į kitą saugomą objektą ar kitas apsaugos pamainas. Dėl šios aplinkybės keitėsi pareigūnų tarnybos vieta, tuo pačiu kitiems pareigūnams parodant, kaip gali būti „elgiamasi“ su tais, kurie gina savo teises teismuose. Pvz.: buvo pilnai išformuota Turniškių rezidencijos apsaugos pamaina, kurios pareigūnai gina savo teises teismuose ir yra laimėję bylas prieš neteisėtus VAD vadovų veiksmus. Pamainos vadas vyriausiasis specialistas buvo paskirtas dirbti iš Turniškių į apsaugos postą departamente pakeičiant ir tarnybos režimą (pritaikyta 12 val. trukmės pamaina), motyvuojant, kad jis neatsiskaitė fizinio testų. Nors pareigūnas turėjo visas reikalingas medicinines pažymas dėl jo atleidimo tam tikram laikotarpiui nuo fizinio atsiskaitymo. Kiti pareigūnai buvo perkelti į kitus objektus (LR Seimą ir LR Prezidentūrą) ar atsidūrė skirtingose Turniškių rezidencijos apsaugos pamainose. Šie veiksmai atlikti vienašališkai, nepaaiškinant jokių aplinkybių, susidaro įspūdis kad šiais sprendimais ne siekiama užtikrinti geresnę funkcijų vykdymą, o tiesiog tarnybą organizuoti taip, kad būtų sukelti nepatogumai departamento pareigūnams.

Dėl fizinių reikalavimų padidinimo

Dėl tarnybos organizavimo ir kai kurių sprendimų pagrįstumo kelia klausimų ir Mobilios palydos skyriaus pareigūnai. Šiems pareigūnams pastaruoju metu buvo padidinti fizinio pasirengimo reikalavimai ir dėl šios priežasties 9 pareigūnai jau perkelti į Pastatų apsaugos skyrių. Po tokių sprendimų trečdalis Mobilios palydos skyriaus pareigūnų nebeliko, todėl likusiems pareigūnams tenka didesnis krūvis (verčiami dirbti visas normas viršijantį laiką), be to – skubiai priėmus naujų pareigūnų į šį skyrių, ypatingai saugomų asmenų automobilius vairuos nepatyrę pareigūnai.

Kyla pagrįstas klausimas – ar tokie sprendimai, kai ilgą laiką galiojusius reikalavimus ženkliai keičia VAD direktorius, yra kaip nors derinami su Vidaus reikalų ministerija, ar tokie sprendimai yra kaip nors išsamiau analizuojami, koks bus jų poveikis, koks yra realus poreikis padidintiems fizinio pasirengimo reikalavimams ir pan. Suprantama, kad administracija gali norėti įdarbinti aukščiausio lygio atletus, tačiau reikia būti realistais – jau dabar Vadovybės apsaugos departamentas nesugeba sukomplektuoti visų pareigybių, todėl atviras klausimas ar logiškai elgiasi administracija dar labiau padidindama reikalavimus Mobiliosios palydos skyriaus pareigūnams. Gali būti (šią informaciją reikia patikrinti), kad 2016-12-27 įvykęs eismo įvykis, į kurį pateko Seimo pirmininko automobilis, yra šių sprendimų pasekmė. Ar Vadovybės apsaugos departamento administracija yra pasirengusi prisiimti atsakomybę už savo sprendimų sukeltas pasekmes?

Apibendrinant turime konstatuoti, kad situacija yra įtempta praktiškai visose Vadovybės apsaugos departamento veiklos srityse, administracija užsislendusi, nieiško sprendimų sudėtingoms situacijoms sureguliuoti, o jos siūlomi sprendimai yra nepriimtini vakarietiškos demokratijos šalyje, todėl atsižvelgdami į tai, kad pateikta informacija turėtų būti patikrinta ir objektyviai įvertinta, prašome:

- a) atlikti tarnybinį patikrinimą ir išsamiai įvertinti visas nurodytas aplinkybes;
- b) nustačius piktnaudžiavimą tarnyba arba netinkamą įgaliojimų taikymą atsakingus pareigūnus įvertinti tiek tarnybinės atsakomybės tiek tarnybinės veiklos vertinimo būdu;
- c) nelaukiant kol situacija susireguliuos ir išsisklaidys tvyranti įtampa, skirti atsakingą Vidaus reikalų ministerijos atstovą Vadovybės apsaugos departamentui, kuris padėtų sureguliuoti situaciją Vadovybės apsaugos departamente ir papildomai kontroliuotų Vadovybės apsaugos departamento administraciją.

Profesinė sąjunga yra pasirengusi bendradarbiauti tiriant galimus pažeidimus ir piktnaudžiavimą, taip pat esame pasirengę imtis visų įmanomų priemonių situacijai departamente normalizuoti.